TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 21247
Tarih : 12.11.2026

10/5084

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye hapishanelerinde uygulanan tecrit rejiminin, hasta mahpusların yaşam ve sağlık haklarına yönelik ihlallerin, hapishanelerde yaşanan ölümlerin, kadın mahpusların maruz bırakıldığı hak ihlallerinin ve İdare ve Gözlem Kurulları eliyle yürütülen tahliye erteleme ve infazı fiilen uzatma uygulamalarının bütünlüklü biçimde araştırılması; 30 yılı aşkın süredir hapiste tutulan ve infaz sürelerini tamamladığı hâlde özgürlüğüne kavuşamayan mahpusların durumlarının incelenmesi; ağır hasta ve bakıma muhtaç mahpusların tahliye edilmeme nedenlerinin, sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan engellerin, şüpheli ölümlerin ve hak ihlallerinde idari sorumlulukların ortaya çıkarılması; tecrit rejiminin sona erdirilmesi, infaz adaletinin sağlanması ve insan hakları standartlarına uygun yasal ve idari düzenlemelerin belirlenmesi amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulmasını ve bu hususta Anayasa'nın 98'inci İçtüzüğün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye hapishanelerinde derinleşen tecrit rejimi, hasta mahpusların tedavi ve tahliye haklarının engellenmesi, kadın mahpuslara yönelik hak ihlalleri, hapishanelerde yaşanan ölümler ve İdare ve Gözlem Kurullarının tahliyeleri erteleyen uygulamaları, birbirinden bağımsız sorunlar değil; cezalandırma yetkisinin sınırlarını aşarak mahpusları bedeni, düşüncesi ve kimliği üzerinden disipline eden güvenlikçi infaz anlayışının birbirini besleyen sonuçlarıdır. Özgürlüğünden yoksun bırakılan bir mahpusun yaşamını, sağlığını ve insan onurunu korumak devletin devredilemez yükümlülüğüdür. Mahpusun devletin mutlak gözetimi altındaki yaşam koşullarının tedavisizlik, tecrit ve keyfî idari kararlarla ağırlaştırılması, yaşam hakkı ve insan onuru bakımından ciddi bir sorumluluk doğurmaktadır.

İnsan Hakları Derneği'nin 13 Temmuz 2026 tarihli 2025 Yılı Türkiye Hapishaneleri Hak İhlalleri İzleme Raporu'na göre 889 başvuru üzerinden en az 24.207 hak ihlali tespit edilmiştir. Bunların 9.592'si sağlık hakkına, 2.945'i işkence ve kötü muameleye ilişkindir. Rapora göre 2025 yılında hapishanelerde 869 mahpus yaşamını yitirmiş; kaza ve izin süreçlerindeki 132 ölümle birlikte toplam sayı 1.001'e ulaşmıştır. İHD'nin kendi izleme çalışmasında ise aynı yıl yaşamını yitiren 62 mahpusun bilgisine ulaşılabilmiştir. Ayrıca 1 Ocak-6 Mayıs 2026 arasında 26 mahpusun intihar ettiği, bunların 14'ünün psikiyatrik ilaç kullandığı resmî makamlarca açıklanmıştır. MED TUHAD-FED'in 9 Kasım 2026 tarihli açıklamasına göre Barış ve Demokratik Toplum Süreci'nin başlangıcından bu yana 15 hasta mahpus yaşamını yitirmiştir. 7 Kasım 2026'da Tuncer Sağlam'ın, ağır hastalığına ve tahliye başvurusuna rağmen yaşamını yitirmesi, tedavi ve tahliye süreçlerindeki gecikmelerin ölümcül sonuçlarını bir kez daha ortaya koymuştur.

İHD'nin Nisan 2025 tespitlerine göre en az 1.412 hasta mahpus bulunmaktadır. Bunların 335'i ağır hasta; 230'u yaşamını tek başına sürdüremeyecek, 105'i sürekli bakım desteğine ihtiyaç duyacak durumdadır. Sincan Kadın Hapishanesi'ne ilişkin ÇHD, ÖHD ve CİSST'nin 6 Kasım 2026 tarihli raporunda ise 23 yaşındaki bir kadın mahpusun ölümünden önce psikolojik destek talebinin karşılanmadığı, 2026 yılı içerisinde dört kadın mahpusun intihar sonucu yaşamını yitirdiğinin görüşülen kadınlarca aktarıldığı belirtilmiştir. Raporda kadınların jinekolojik hizmetlere erişememesi, tedavi ve ilaç taleplerinin karşılanmaması, yaşlı ve bakıma muhtaç kadınların ihmal edilmesi, aşırı kalabalık ve insan onurunu zedeleyen barınma koşulları da belgelenmiştir.

Öte yandan İHD, 2025 yılında en az 342 mahpusun İdare ve Gözlem Kurullarının kararlarıyla tahliyesinin ertelendiğini bildirmiştir. ÖHD'nin 10 Kasım 2026 tarihli açıklamasına göre 2026'nın ilk on ayında bu sayı en az 116'dır. Siyasi düşünceler ve pişmanlık dayatmaları üzerinden şekillenen bu kararlar, infaz hukukunu ideolojik itaate bağlamakta; infazı tamamlanan ve 30 yılı aşkın süredir mahpus olan insanların özgürlük hakkını belirsizliğe sürüklemektedir.

İHD'nin aynı raporunda Y, S ve R tipi yüksek güvenlikli hapishanelerde mahpusların günde 22-23 saat hücresel tecrit altında tutulduğu, sosyal temas ve ortak faaliyet haklarının ciddi biçimde sınırlandırıldığı da ortaya konulmuştur.

Anayasa'nın 17'nci maddesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2'nci ve 3'üncü maddeleri ile Birleşmiş Milletler Mandela ve Bangkok Kuralları karşısında bu uygulamaların sürdürülmesi kabul edilemez. Hasta mahpusların yaşam hakkının korunması, tahliyelerin güvence altına alınması, tecrit rejiminin sona erdirilmesi ve infazın idari kararlarla uzatılmasına son verilmesi hukuki ve siyasi bir zorunluluktur.

Ülke hapishanelerinde süren tecrit rejiminin sona erdirilmesi, infaz adaletinin sağlanması ve insan hakları standartlarına uygun yasal ve idari düzenlemelerin belirlenmesi amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulmasını ve Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

1	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ERZURUM	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
4	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
5	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
6	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
7	MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ	BATMAN	
8	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
9	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
10	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
11	SEVİLAY ÇELENK	DİYARBAKIR	
12	YILMAZ HUN	IĞDIR	
13			
14	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
15	NEJLA DEMİR	AĞRI	
16	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
17	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
18	İBRAHİM AKIN	İZMİR	
19	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
20	MAHMUT DİNDAR	VAN	